

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет дошкільної та спеціальної освіти
Кафедра психології та педагогіки розвитку дитини

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
В. о. завідувача кафедри
 Леся КАРНАУХ
«25» серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методика роботи практичного психолога

(шифр і назва навчальної дисципліни)

для здобувачів першого (бакалавського) рівня вищої освіти

Галузь знань 01 Освіта

Спеціальність 012 Дошкільна освіта

Освітня програма Дошкільна освіта. Психологія

Робоча програма з навчальної дисципліни «**Методика роботи практичного психолога**» для здобувачів першого (бакалавського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта.

Розробник: Підлипняк І. Ю., кандидат пед. наук, доцент кафедри психології та педагогіки розвитку дитини

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри психології та педагогіки розвитку дитини

Протокол від «25» серпня 2023 року № 1

В.о. завідувач кафедри психології та педагогіки розвитку дитини

(доц. Леся КАРНАУХ)

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії факультету

Протокол від «30» серпня 2023 року № 1

Голова науково-методичної комісії факультету дошкільної та спеціальної освіти

(доц. Ольга БУТЕНКО)

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	українська
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	3/90	3/90
Курс	IV	IV
Семестр	7	7
Кількість змістових модулів із розподілом:	3	
Обсяг кредитів	6	
Обсяг годин, у тому числі:	90	90
Аудиторні:	60	10
Лекційні	30	6
Семінарські / Практичні	30	4
Лабораторні		
Самостійна робота	26	70
Індивідуальні завдання	4	10
Форма семестрового контролю	екзамен	екзамен

2. Мета й завдання навчальної дисципліни

Мета – формування і закріплення знань студентів про теоретичні та методологічні основи роботи практичного психолога освіти. Познайти студентів із методикою роботи практичного психолога у різних закладах освіти (дошкільний заклад, школа, заклад інтернатного типу). Розвивати психологічну грамотність майбутніх спеціалістів шляхом самопізнання та формувати практичні знання, вміння навички з основних видів діяльності. Розвивати професійну й особистісну готовність до самостійної майбутньої діяльності.

Завдання:

- формування професійних (цільових, смислових, операційних) установок майбутнього практичного психолога;
- формування системи професійно важливих знань, науково-культурного кругозору;
- формування професійно важливих умінь і навичок практичного психолога;
- навчити студентів вести документацію практичного психолога; визначати пріоритетні напрями роботи психолога в освітніх закладах, застосовувати на практиці вміння з основних видів діяльності практичного психолога; впроваджувати систему знань про теоретичні та методологічні основи роботи практичного психолога освіти, визначати причини відхилень та проблем в розвитку дітей, способи їх подолання.
- виявлення, розвиток професійно важливих здібностей (інтелектуальних, перцептивних, комунікативних, експресивних, організаторських, мовних і т. ін.);
- розвиток духовних потреб майбутнього практичного психолога, морально-етичне вдосконалення його особистості;
- сприяти само актуалізації кожної особистості студента, культивувати розвиток його індивідуальності як передумови індивідуального стилю праці.

3. Компетентності та програмні результати навчання за ОП.

Компетентності за ОП:

Загальні компетентності:

ЗК-1 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-3 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ФК-1 Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

ФК-2 Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

ФК-4 Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі)

ФК-16. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження

Програмні результатами навчання за ОП:

ПРН-2 Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

ПРН-6 Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами. Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

ПРН-19 Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини.

ПРН-22. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I Теоретичні основи та методологічне забезпечення роботи практичного психолога

Тема 1. Зміст, завдання та правовий статус роботи практичного психолога в освіті.

Завдання та зміст практичної психології в освіті. Завдання практичних психологів у сфері освіти. Зміст роботи практичного психолога. Права і обов'язки практичного психолога. Етичний кодекс психолога. Етичні й професійні принципи роботи практичного психолога.

Тема 2. Психологічна готовність та професійна компетентність практичного психолога.

Компоненти психологічна та професійної готовності практичного психолога
Характеристика професійних якостей психолога-практика, Структура професійних здібностей у спілкуванні..|Етапи професійного розвитку психологів. Типологія помилок у роботі практичного психолога.

Тема 3. Особливості, завдання та функції роботи практичного психолога у дошкільному закладі.

Специфіка роботи практичного психолога у дошкільному закладі. Завдання і функції психолога у дошкільному закладі. Діагностична робота психолога. Участь психолога у виховному процесі. Корекційно-відновлювальна й розвивальна робота практичного психолога. Консультативна робота практичного психолога у дошкільному закладі.

Роль практичного психолога в педагогічному процесі дошкільного закладу. Основні напрямки діяльності, планування та звітність. Кабінет практичного психолога. Психолого-педагогічний супровід.

Тема 4. Специфіка роботи психолога з дітьми раннього віку.

Роль практичного психолога в організації адаптації дітей до нових соціальних умов. Організація і проведення індивідуальних обстежень. Знайомство з історією психологічного розвитку дитини та аналіз результатів обстежень. Роль психолога у забезпеченні емоційного комфорту дітей у дошкільному закладі.

Тема 5. Типові проблеми у психічному розвитку дітей дошкільного віку та їх корекція.

Характеристика психологічного супроводу дітей дошкільного віку. Методи вивчення взаємин дітей та їх соціальної поведінки. Поняття про агресію та агресивність у дітей, причини їх появу. Методи роботи практичного психолога з сором'язливими та тривожними дітьми, імпульсивними, невпевненими, замкнутими і т.п. Корекція та профілактика типових проблем у психічному розвитку дітей дошкільного віку.

Тема 6. Організація роботи практичного психолога по забезпеченню готовності дитини до навчання.

Основні проблеми та завдання роботи практичного психолога по забезпеченню психологічної готовності дітей до школи. Організаційно-методична робота практичного психолога з «визначення готовності дітей до навчання». Особливості діагностики «готовності до школи» у психології. Методика дослідження готовності дітей до школи. Інструментарій. Ознаки неготовності дитини до школи. Психолого-педагогічні характеристики дітей, віднесених за підсумками тестування до різних груп.

Змістовий модуль II. Організація діяльності практичного психолога в школі

Тема 7. Специфіка роботи психолога у загальноосвітніх навчальних закладах. Психологічний супровід дітей початкової школи

Шкільний психолог і його позиції у педагогічній системі ЗОШ. Напрями, цілі та завдання діяльності шкільного психолога у початковій школі. Молодший шкільний вік: адаптаційні, навчальні, поведінкові труднощі. Поняття шкільної дезадаптації, її прояви, причини, корекційні заходи. Зміст та методика корекції страхів і тривожності у молодших школярів.

Тема 8. Робота практичного психолога з підлітками

Основні психологічні проблеми дітей середнього шкільного віку. Психологічний супровід невстигаючих школярів. Причини неуспішності. Завдання, мета і форми роботи психолога з підлітками. Психологічна характеристика підліткової кризи. Методи роботи практичного психолога з підлітками, що схильні до суїцидальної поведінки. Девіантна поведінка підлітків та її профілактика.

Тема 9. Робота практичного психолога зі старшокласниками та у закладах інтернатного типу

Психологічний супровід школярів у старших класах. Особливості змісту роботи практичного психолога зі старшокласниками. Методика профорієнтаційної роботи практичного психолога зі старшокласниками. Специфіка роботи практичного психолога у закладах інтернатного типу. Соціально-педагогічна занедбаність дітей та методи її подолання.

Змістовий модуль III. Методика роботи практичного психолога з педагогами та батьками

Тема 10. Робота психолога з педагогічним колективом та батьками

Зміст та форми консультативної роботи психолога з учителями. Професійна спрямованість та професійні деформації педагогів. Психопрофілактична та просвітницька робота психолога з педагогічним колективом. Взаємодія практичного психолога з педагогами та батьками. Основні завдання та методи роботи психолога з батьками. Корекційно-профілактична робота з педагогами та батьками.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с. р.		л	п	лаб	інд	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи та методологічне забезпечення роботи практичного психолога												
Тема 1. Зміст, завдання та правовий статус роботи практичного психолога освіти.		4	2			2		1				8
Тема 2. Психологічна готовність та професійна компетентність практичного психолога		4	2			2						8
Тема 3. Особливості, завдання та функції роботи практичного психолога у дошкільному закладі.		4	2			2		1				8
Тема 4. Специфіка роботи психолога з дітьми раннього віку		4	2			2		1				8
Тема 5. Типові проблеми у психічному розвитку дітей дошкільного віку та їх корекція.		4	2			2		1				8
Тема 6. Організація роботи практичного психолога по забезпеченню готовності дитини до навчання у школі.		2	4			4		1				8
Змістовий модуль II. Організація діяльності практичного психолога в школі.												
Тема 7. Специфіка роботи психолога у загальноосвітніх навчальних закладах. Психологічний супровід дітей початкової школи.		2	4			4		1				8
Тема 8. Робота практичного психолога з підлітками.		2	4			4		1				8
Тема 9. Робота практичного		2	4			4		1				8

психолога зі старшокласниками												
Змістовий модуль III. Методика роботи практичного психолога з педагогами та батьками												
Тема 10. Робота психолога з педагогічним колективом та батьками		2	4			4		1	1			8
Усього годин		30	30			30		6	4			80

6. Теми семінарських / практичних занять

№ п/п	Теми занять	Кількість годин	
		денна	заочн.
1.	Особливості професійних вимог до діяльності та особистості практичного психолога.	2	
2.	Завдання, мета та зміст роботи практичного психолога у дошкільному закладі.	2	
3.	Планування практичного психолога та вимоги до оформлення робочого кабінету.	2	
4.	Особливості роботи психолога у групах раннього віку	2	
5.	Забезпечення психологічного здоров'я та емоційного благополуччя дошкільників.	2	
6.	Типові проблеми у психічному розвитку дітей дошкільного віку.	4	
7.	Психологічний супровід дітей початкової школи.	4	
8.	Методика роботи практичного психолога з дітьми середнього та старшого шкільного віку.	4	1
9.	Девіантна поведінка підлітків та методи її корекції і профілактики.	4	1
10.	Завдання та форми роботи психолога з педагогічним колективом та батьками дітей.	4	1
11.	Психопрофілактична та просвітницька діяльність психолога.	4	1

8. Самостійна робота

Короткий опис форми самостійної роботи і змісту навчального матеріалу для студентів.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ден.	заочн.
1	Охарактеризуйте основні розділи етичного кодексу практичного психолога.	1	4
2	Проаналізуйте основні права та обов'язки практичного психолога.	1	4
3	Розкрийте кваліфікаційні вимоги до особистості практичного психолога.	1	4
4	Перечисліть та розкрийте вимоги до планування та звітності практичного психолога.	1	4
5	Проаналізуйте особливості оформлення кабінету практичного	1	4

	психолога.		
6	Охарактеризуйте види діяльності практичного психолога	1	4
7	Визначте основні критерії оцінювання наукової кваліфікації психолога.	1	4
8	Охарактеризуйте основні етапи професійного розвитку психологів.	1	4
9	Скласти програму діагностики психологічної готовності дітей дошкільного віку.	1	4
10	Назвіть пріоритетні напрямки роботи психолога у дошкільному закладі.	1	4
11	Розкрийте специфіку психокорекційної роботи у дошкільному закладі.	2	4
12	Охарактеризуйте можливості психолога у профілактичній та консультативній роботі з різними категоріями колективу дошкільного закладу.	2	4
13	Проаналізуйте основні принципи ігрової корекції.	2	4
14	Розкрийте сутність поняття „психологічне здоров'я дитини“.	2	4
15	Підібрати методик дослідження особливостей шкільної дезадаптації першокласників та продемонструвати її.	2	4
16	Розробити основні напрями роботи шкільного психолога зі старшокласниками	2	4
17	Описати можливі способи організації консультаційного процесу в школі	2	4
18	Розробити психологічний консиліум для будь-якого віку школярів.	2	4
19	Охарактеризуйте особистість підлітка, схильного до суїцидальної поведінки.	2	4
20	Розкрийте механізми формування девіантної поведінки школяра.	2	4

9. Індивідуальні завдання

Короткий опис форми й обсягу індивідуальної роботи, перелік тем ІНДЗ для студентів. Коротка характеристика змісту ІНДЗ і вимоги до його виконання та оцінювання.

1. Провести діагностику (з використанням певної методики) проблеми у психічному розвитку дітей певного віку (дошкільного, молодшого шкільного, підліткового віку, старшого) та представити опис результатів.

2. Розробити корекційно-розвивальну програму на основі результатів діагностичної роботи та встановленого психологічного діагнозу.

3. Розробити психологічні рекомендації батькам та педагогам для якісного розвивального навчання та виховання дітей, у яких було виявлено проблему психологічного характеру.

Оформити реферати на теми:

4. Національна система соціально-психологічної служби, її завдання та напрями роботи.

5. Особливості, завдання та функції психологічної служби в системі освіти України.

6. Особливості та характеристика психологічної служби загальноосвітньої школі в Україні.

7. Позитивний емоційний стан дитини як головне завдання дитячої психології.

8. Вітчизняні вчені про практичну психологію у дошкільному та шкільному періоді розвитку особистості.

9. Особливості просвітницької діяльності практичного психолога.

10. Особливості профілактичної і просвітницької діяльності практичного психолога.

11. Особливості роботи практичного психолога з педагогічним колективом у закладах освіти.
12. Особливості роботи практичного психолога із батьками дошкільного закладу.
13. Роль практичних психологів у забезпеченні психічного та психологічного здоров'я народу України.
14. Особливості та характеристика психологічної кризи підліткового віку.
15. Допомога психолога у визначенні сфери професійних інтересів юнацтва.
16. Діяльність психолога зі становлення та корекції індивідуального стилю діяльності педагога.
17. Проблема професійного вигорання.
18. Історія розвитку шкільної психологічної служби. Роль ШПС у вирішенні проблем школи.
19. Сучасні проблеми шкільної психологічної школи.
20. Основні проблеми та особливості діяльності сучасного психолога-практика у закладах освіти.
21. Діяльність психологічної служби у вищих навчальних закладах.
22. Особливості психологічної підтримки пенсіонерів та людей з фізичними вадами.
23. Роль психолога у створенні позитивного емоційного середовища у педагогічному та дитячому колективах.
24. Психологічний супровід і підтримка підлітків у процесі самопізнання і самореалізації.
25. Роль психолога у підборі педагогічних кадрів для освітнього закладу.

10. Методи навчання: програма побудована за вимогами кредитно-трансферної (трансферно-рейтингової) системи організації навчального процесу у вищих закладах освіти. У процесі викладання навчальної дисципліни застосовуються інноваційні педагогічні (проектна, інтерактивна, індивідуалізації та диференціації, проблемна тощо) та інформаційно-комунікаційні технології (мультимедійні, комп'ютерні, інтернет-технології та дистанційні курси), лекції, підготовка рефератів на задані теми.

11. Методи контролю: поточне оцінювання на практичному занятті: оцінка за ІНДЗ (реферат); підсумковий тестовий контроль; оцінка за індивідуальні домашні завдання, екзамен.

12. Критерії оцінювання результатів навчання

13. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Денна форма навчання

Поточне оцінювання і самостійна робота															ІНДЗ	ПК	Сума
Змістовий модуль №1							Змістовий модуль № 2										
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15			
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	15	10	100

Заочна форма навчання

Поточне оцінювання і самостійна робота				ІНДЗ	ПК	Сума
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2				
T 1-7	МК	T 8-15	МК			
30	5	30	5	25	10	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка в ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
75–81	C		
69–74	D	задовільно	
60–68	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Рекомендована література

Основна

1. Методика роботи практичного психолога: навч.-метод. посіб. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини; уклад.: І. Ю. Підлипняк, Т. В. Журавко. Умань: ВПЦ «Візаві», 2019. 345 с.

Допоміжна

1. Абрамова Г. С. Практична психологія: Підручник для студентів вузів. Вид. 6-е. К.: Академічний Проект, 2001. 480 с.
2. Алексеєнко Т. Ф. Книга для батьків. Посібник до тренінгового курсу «Підготовка кандидатів у прийомні батьки та батьки-вихователі». К.: Наук. Світ, 2006. 496 с.
3. Бойбіна Ю. В., Гончарова С. В. Обліково-звітна документація шкільного психолога. Х.: «Основа», 2008. 216 с.
4. Демчук О. А. Методика роботи практичного психолога. Умань, 2011. 312 с.
5. Коробка інформація щодо діяльності системи центрів соціальних служб для молоді. *Практична психологія і соціальна робота*. 1999. № 7. С. 43-46.
6. Коробко С. Л., Коробко О. І. Робота психолога з молодшими шолярами: Методичний посібник. К.: Літера ЛТД. 2006. 416 с.
7. Максименко С. Д., Ільїна Т. Б. До проблеми розробки освітньо-кваліфікаційної характеристики сучасного психолога. *Практична психологія та соціальна робота*. 1999. № 1. С. 2–6.
8. Марінушкіна О. Є. Порадник практичного психолога. Х.: Вид. група «Основа», 2007. 240 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Нормативна база (Закони, Положення, Укази президента України, Листи МОНУ).
2. Поглиблюють інформацію про особливості педагогічної професії та організацію навчально-виховного процесу у вузі матеріали, розміщені на веб-сторінках:
  - www.education.gov.ua - веб-сторінка Міністерства освіти і науки України
  - www.nduv.gov.ua - веб-сторінка бібліотеки ім. Вернадського.
  - www.tnpu.edu.ua - веб-сторінка Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.